

Nieuw in de Jan Verwey Bibliotheek

Jelle van Dijk

Hans Beelen, Ko de Korte & Fineke te Raai 2022. **Een jaar bij de ijsberen**. Walburgpers, Zutphen. 413 pagina's. Prijs € 57,95.

Op donderdag 9 maart van dit jaar kwamen de drie schrijvers van dit boek naar het Jan Verwey Natuurcentrum om hun boek onder onze aandacht te brengen. Het boek doet verslag van de opmerkelijke overwintering op Spitsbergen door vier Nederlandse studenten in de winter van 1968/69. De expeditie was bedoeld als Nederlandse bijdrage aan het internationale onderzoek naar ijsberen.

Wetenschappers en natuurbeschermers maakten zich in die tijd ernstig zorgen over de gevolgen van de jacht op ijsberen. Van de bedreiging veroorzaakt door opwarming van de poolgebieden was toen nog in het geheel geen sprake.

In de inleiding zijn de schrijvers nogal kort over het feit dat het logboek ruim 50 jaar na dato wordt gepubliceerd. Ze schrijven: “Eerdere plannen om na terugkeer het Logboek te publiceren konden door tijdgebrek en persoonlijke omstandigheden niet worden verwezenlijkt”. Bij die persoonlijke omstandigheden zal ongetwijfeld het spoorloos verdwijnen in Afghanistan van Eric Flipse, een van de deelnemers, een rol hebben gespeeld. Zelf denk ik dat de schrijvers nu pas beseffen hoe bijzonder hun expeditie was, gelet op de recente klimaatverandering waardoor een overwintering op Spitsbergen tegenwoordig een heel ander karakter heeft.

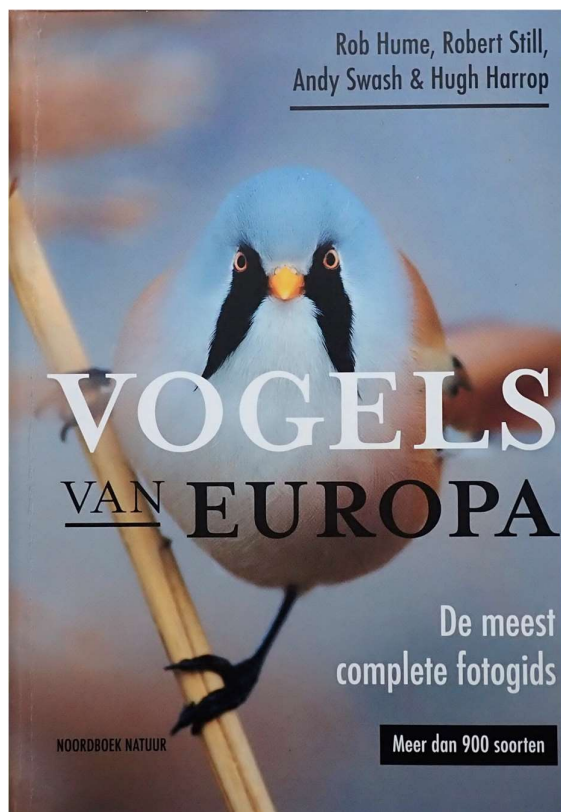
Het eigenlijke logboek wordt voorafgegaan door enkele inleidende hoofdstukken. Zo vertelt Fineke te Raai wat er allemaal kwam kijken om deze expeditie mogelijk te maken. Hans Beelen beschrijft in korte biografieën de levensloop van de vier expeditieleden. Opvallend is bij allen de bevoegenheid voor de arctische natuur, vaak ontstaan na het lezen van het boek Svalbard door Jan P. Strijbos. Evenals Strijbos hielden zij veel lezingen om de kosten van de expeditie zoveel mogelijk te dekken. Uiteraard vult het eigenlijke logboek het grootste deel van dit boek. Hiervoor werd gesproken over een overwintering, maar in feite duurde de expeditie langer dan een jaar: 1 augustus 1968 – 27 september 1969. Elk dagrapport begint met een aantekening over het weer.

Verder wordt ingegaan op huishoudelijke zaken zoals kleine reparaties aan de apparatuur. In de donkere maanden zijn de verslagen kort, maar dat verandert als het daglicht terugkeert en aan het eigenlijke onderzoek aan ijsberen wordt begonnen. Ook worden tochten naar vogelkolonies ondernomen. Ko de Korte had een verlanglijst van het Zoölogisch Museum Amsterdam meegekregen om bepaalde soorten voor het museum te verzamelen. Dat betekende schieten en balgen maken. Bij vertrek kon men 324 balgen meenemen. Voor elke balg betaalde het museum 10 of 20 gulden, daarmee de expeditie financieel ondersteunend.

Gelukkig zijn er tijdens dat jaar op Spitsbergen veel foto's gemaakt. Niet alleen van ijsberen, poolvossen en vogels, maar ook van alledaagse dingen die gebeuren moeten, zoals het smelten van ijs om aan drinkwater te komen. Daarbij is ook een serie van 58 kleurenfoto's. Samen met de meer dan 100 zwart-wit foto's geven ze een uitstekende ondersteuning van de tekst.

Al met al vormt het boek een fraai tijdsdocument van een tocht van meer dan 50 jaar geleden.

Rob Hume, Robert Still, Andy Swash & Hugh Harrop 2023. **Vogels van Europa**. Uitgeverij Noordboek, Gorredijk. 642 pagina's. Prijs € 39,90.

Het is opmerkelijk dat binnen één jaar drie vogelgidsen voor Europese vogels zijn verschenen waarbij geen tekeningen, maar uitsluitend foto's zijn gebruikt. Zo werd in de vorige Strandloper het tweedelige standaardwerk **Handboek Europese vogels** besproken. In het derde nummer van 2022 is een recensie van de gids **Vogels van Nederland** te vinden.

Uitgeverij Noordboek heeft het aangedurfd met een derde fotovogelgids te komen, namelijk de Nederlandse vertaling van de in 2021 bij Princeton University Press verschenen **Europe's Birds, an identification guide**. Opmerkelijk is dat ook voor deze vogelgids de enorme fotoverzameling van *Agami Photo Agency* de basis vormde voor het illustratiemateriaal.

In de gids worden maar liefst 928 soorten besproken. Het gaat daarbij om de soorten die waargenomen zijn in Europa ten westen van het Oeralgebergte en de Kaspische Zee. De zuidgrens wordt gevormd door de Middellandse Zee waarbij alle eilanden ook meetellen. Dat geldt ook voor de eilanden in de Atlantische Oceaan die door Spanje en Portugal worden bestuurd. Opvallend is dat geheel Turkije tot Europa wordt gerekend.

Met deze vogelgids is een nieuwe standaard gezet. De foto's die de verschillende verenkleeden tonen, zijn uitstekend afgedrukt. Een korte tekst voegt in trefwoorden daar de belangrijkste kenmerken aan toe. Over geluid en zang is iets opgenomen en ook over het voorkeursbiotoop wordt iets gezegd. Een klein kaartje geeft aan waar de soort broedt en/of overwintert. Bij de Sprinkhaanzanger is

helaas vergeten een kleurtje aan te brengen. Soms dacht ik dat dit ook bij andere soorten het geval was, maar met de loep was toch een klein groen stipje in Turkije te zien zoals bij de Koerdische Tapuit en de Witstaartkievit.

Een goede greep zijn de vergelijkingspagina's zoals voor 'Sperwers in de vlucht', 'Onvolwassen jagers in de vlucht' en 'Leeuweriken in de vlucht'.

Achterin het boek zijn 87 pagina's te vinden waarop 331 dwaalgasten worden behandeld. Het boek eindigt met de bespreking van 29 ingeburgerde exoten. Het gaat hier alleen om zangvogels zoals de Halsbandparkiet en de Diksnavelmees. De Rosse Stekelstaart staat met de vermelding 'Exoot' gewoon tussen de eenden en bij de Nijlgans ontbreekt die vermelding zelfs. Ook de Fazant is gewoon als Europese broedvogel opgenomen.

Alle gebruikers zullen aan de hier gehanteerde volgorde moeten wennen. Veel vogelaars op leeftijd kunnen de volgorde van Karel Voous (1977 *List of recent Holarctic Bird Species*) nog dromen. Ruim 30 jaar was de door hem opgestelde volgorde standaard in alle Europese vogelgidsen. De laatste tien jaar wordt de volgorde op grond van DNA-onderzoek regelmatig gewijzigd. Het enige houvast is zo'n beetje dat een vogelgids met zwanen, ganzen en eenden begint en met vinken en gorzen eindigt. Zo is onlangs zowel bij www.trektellen.nl als bij www.waarneming.nl de volgorde drastisch veranderd. De duiven volgen nu na de eenden en de spechten zijn tussen de buizerden en de valken terecht gekomen. In deze vogelgids is van die volgorde weinig terug te vinden. Na de eenden volgen hier futen, duikers, aalscholvers, stormvogels, alken, meeuwen, sterns en jagers. De duiven zijn pas op pagina 242 te vinden. Bij de behandeling van de roofvogels zijn ook de valken opgenomen en volgen de spechten later. Duidelijk is dat hier is gekozen voor het gebruikersgemak.

Dat laatste is eigenlijk niet terug te vinden in de opbouw van het register. Zeker met de voor velen verrassende volgorde zal het register vaak geraadpleegd moeten worden. Dat opzoeken viel niet mee. Zo vind je de Steenarend niet bij de 's', maar bij de 'a' van arend. De Visarend echter tref je onder de 'v' aan. De Taigagaai is alleen bij 'gaai' te vinden, maar het Waterhoen niet bij 'hoen'. Het zoeken naar de juiste pagina kan gelukkig ook zonder het register plaatsvinden. Voorin het boek is op zes pagina's een serie foto's van vogelgroepen opgenomen, waarbij in grote lijnen de volgorde van het boek wordt aangehouden. Zo zie je in één oogopslag dat je voor de meeuwen op p. 114-131 moet zijn en dat je op p. 310-319 alles over de valken kunt vinden. Maar het blijft wat vreemd dat men hier niet strak de volgorde van de paginanummering heeft gebruikt. Het zal wellicht enige tijd kosten om in dit boek de gewenste soort snel te vinden. Maar is men daar eenmaal vertrouwd mee geraakt, dan beschikt men over een vogelgids van hoge kwaliteit.

Verder binnengekomen

Mevr. I. Beuk schonk een aantal boeken aan onze bibliotheek. Een aantal zal worden opgenomen in de speciale Jeugdbibliotheek zoals *Het leven in de Bossen*. Verder kunnen vermeld worden: *Zakgids Vogels van Nederland en België*, *Bomenboek voor jong en oud* en *Voornes Duin*.

